

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка**

Кафедра германських мов,
зарубіжної літератури
та методик їхнього навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
проф. Соболев Є.Ю.

« _____ » 2023 р.

ПРОГРАМА

**кваліфікаційного екзамену з німецької мови та методики її викладання,
німецької філології, педагогіки та психології**

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.022 Мова і література (німецька)

**Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (німецька та
англійська))**

Програму кваліфікаційного екзамену
розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
германських мов,
зарубіжної літератури
та методик їхнього навчання
Протокол № 6 від «19» грудня 2023 р.

Кропивницький – 2023

Програма кваліфікаційного екзамену для студентів спеціальності
014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова
і література (німецька))

Розробники: кандидат пед. наук, доцент кафедри германських мов,
зарубіжної літератури та методик їхнього навчання Токарева Т.С.; кандидат
пед. наук, доцент кафедри германських мов, зарубіжної літератури та
методик їхнього навчання Хоменко Т.А.; кандидат філ. наук, доцент кафедри
германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання
Пянковська І.В.

Вступ

Розвиток освіти в Україні визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури, реалізацією положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки. У світлі окресленої орієнтації кваліфікаційний екзамен з німецької мови передбачає знання з таких теоретичних дисциплін: «Теоретична фонетика німецької мови», «Теоретична граматики німецької мови», «Лексикологія німецької мови», «Стилістика німецької мови», «Історія німецької мови».

Кваліфікаційний екзамен – це один з елементів атестації студентів, що відбувається після завершення навчання в університеті на освітньо-кваліфікаційному рівні *бакалавр* для визначення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки студентів вимогам кваліфікаційної характеристики. При розробці програми кваліфікаційного екзамену було враховано вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця рівня *бакалавр* зі спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (німецька)), зміст затверджених навчальних та робочих програм з практичного та теоретичних курсів німецької мови, а також методики викладання німецької мови у середній школі.

На кваліфікаційному екзамені студенти-випускники повинні продемонструвати глибокі знання теоретичних основ з фахових дисциплін, педагогіки, психології і методики навчання дисципліни, показати володіння педагогічними і методичними вміннями та науковий підхід до розв'язання практичних проблем навчання і виховання.

Головною вимогою кваліфікаційного екзамену до рівня теоретичної підготовки студентів-випускників є ґрунтовне знання ними теоретичних основ фахових дисциплін, провідних концептуальних теорій навчання і виховання, усвідомлення ролі і значення психолого-педагогічних наук в їх майбутній професійній діяльності. Відповідь студента на кваліфікаційному екзамені повинна підтвердити повноту знань категорійно-понятійного апарату з фахових дисциплін, педагогіки, психології і методики навчання дисципліни, нових підходів до трактування окремих понять, розуміння їх сутності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, законів, закономірностей, методів, засобів навчання і виховання.

Студент-випускник демонструє здатність аналізувати і будувати реальний навчально-виховний процес, діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість гностичних, конструктивно-планувальних, проектувальних і комунікативно-навчальних умінь.

Структура та зміст кваліфікаційного екзамену

Кваліфікаційний екзамен складається з двох частин: *теоретичної* (у формі виконання завдань з фаху) та *практичної* (виконання та захисту кваліфікаційного завдання).

Перша частина екзамену: теоретична

Кваліфікаційне випробування з німецької мови та німецької філології має на меті підтвердити результати здобуття рівня знань, умінь та навичок студентів за чотири роки навчання у вузі на здобуття освітньої кваліфікації «бакалавр». На випробуванні студентам пропонується 25 білетів, кожен з яких складається з 3 питань контролю філологічної компетенції.

Білет з німецької мови та філології має таку СТРУКТУРУ:

1. Питання з теорії мови та фахово-теоретичної інтерпретації.
2. Читання і комунікативно-стилістичний аналіз змісту уривку оригінального тексту німецької літератури.
3. Реферування німецької мовою німецькомовної статті та обговорення її змісту з екзаменатором.

Теоретичні питання з німецької мови охоплюють контроль знань основних наукових положень, наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних лінгвістів в дослідженні німецької мови з таких областей як історія мови, стилістика, лексикологія, теоретична граматики, теоретична фонетика німецької мови, та вміння викласти свою точку зору з приводу теоретичних положень.

Для читання та аналізу змісту уривку німецькомовного тексту пропонуються твори німецьких та австрійських письменників Б.Келлермана, Г. Манна, А.Андерша, У.Пленцдорфа, А.Шницлера.

Для реферування та обговорення використовуються статті німецькою мовою з журналу „Deutschland“ на теми ролі вчителя у суспільстві, проблем виховання дітей, вибору професії, молоді в сучасному світі, літератури у житті сучасної людини та інші.

Друга частина екзамену: практична

1. Виконання та захист кваліфікаційного завдання з методики викладання німецької мови, що моделює діяльність вчителя німецької мови

Об'єкти оцінювання – знання та компетенції з методики викладання німецької мови.

Мета кваліфікаційного завдання – визначення рівня сформованості професійної компетенції - здатності виконувати функції вчителя німецької мови.

Випускнику необхідно захистити модель уроку, при тому:

- скласти стислий план-конспект заняття, більш розгорнуто розробити вказаний фрагмент уроку, враховуючи новітні досягнення методики, педагогіки, психології;

- обґрунтувати мету, тип заняття, структуру та етапи, наочність, ТЗН, очікувані результати.

Вимоги до кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність вчителя.

Виконане кваліфікаційне завдання має містити:

- усне обґрунтування моделі навчального заняття, цілей і типу заняття з предмету у контексті сучасної методики навчання;
- обґрунтування етапів заняття, прийомів, засобів реалізації цілей і задач, вибір обладнання, використання засобів навчання;
- дотримання норм часу при висвітленні окремих складових завдання, логічність переходу від однієї частини до іншої;
- обґрунтування очікуваних результатів.

1 ЧАСТИНА – ТЕОРЕТИЧНА

ПЕРШЕ ПИТАННЯ: ТЕОРІЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

ІСТОРИЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

1. Die große Völkerwanderung. Stämme, die an der Völkerwanderung teilgenommen haben. Die Wege der Ostgermanen. Die gegründeten Reiche der Westgermanen. Die Entwicklung der Sprachen im Rahmen des westgermanischen Territoriums.
2. Die Bereicherung des Wortschatzes im Althochdeutschen und Mittelhochdeutschen. Die Zusammenhänge der Germanen mit anderen Völkern. Die ältesten Entlehnungen in die deutsche Sprache. Wege der Bereicherung des Wortschatzes im Mittelhochdeutschen. Entlehnungen aus verschiedenen Sprachen,
3. Die Herausbildung der deutschen Literatursprache. Ritterliche Literatur. Die Entwicklung der Gattungen der bürgerlichen Literatur. Der Kampf der regionalen Literatursprachen für die allgemeine Geltung. M. Luther und die Reformation.

ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

4. Die Wortart als Begriff. Die Entwicklung der Wortartentheorie und die Einteilungsprinzipien
5. Bestand der Wortarten im Deutschen und der Wortartwechsel (Konversion).
6. Grammatische Kategorie der Zeit. Vieldeutigkeit und Funktionen der Tempusformen.
7. Semantisch-strukturelle Klassen der Substantive.
8. Semantische Klassifikation der Verben. Syntaktische Klassifikation der Verben.
9. Verb: Grammatische Kategorie des Modus. Oppositionsverhältnisse im System der Modi. Die Modi und das Modalfeld.
10. Die Satzglieder im einfachen Satz. Die satzkonstitutiven Satzglieder: Die Prädikatsergänzung. Das Subjekt. Die Objekte.

11. Der komplexe Satz. Aufbau des komplexen Satzes. Parataktische Satzkonstruktion Hypotaktische Satzkonstruktion.

ЛЕКСИКОЛОГИЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

12. Sprechen Sie über den Gegenstand der lexikalischen Forschung – das Wort. Was ist Morphem?

13. Wege der Bereicherung des deutschen Wortschatzes. Bildung der Phraseologismen. Idiome, geflügelte Worte.

14. Die wichtigsten Probleme, mit denen sich die Lexikologie befasst.

15. Bereicherung des deutschen Wortbestandes durch Wortbildung.

16. Was versteht man unter der Etymologie?

17. Sprechen Sie über die Konversion als über das Mittel der Bereicherung des deutschen Wortbestandes.

18. Die Beziehung der Lexikologie zu den anderen sprachlichen Wissenschaften (zur Phonetik, Grammatik, Stilistik).

19. Semantische Analyse. Synonyme, Antonyme.

СТИЛИСТИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

20. Extralinguistische Faktoren und Funktionalstile. Ihre Charakteristik.

21. Strukturell-semantische Gestaltung des Textes als Ganzheit. Charakteristik der dramatischen Werke. Wortschatz der deutschen Sprache aus stilistischer Sicht.

22. Grammatik der deutschen Sprache aus der stilistischen Sicht.

ТЕОРЕТИЧНА ФОНЕТИКА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

23. Geschichte der Ausspracheregulierung. Begriff der Aussprachenorm. Die Tätigkeit von T. Siebs, K. Sievers. Wörterbuch von Duden, Wörterbuch der deutschen Aussprache.

24. Die Intonation. Begriff und Komponente der Intonation. Das Intonem. Der Gebrauch der Intoneme in verschiedenen Satztypen.

25. Forschungsgegenstand der Phonetik. Aufgaben der Phonetik. Methoden der Phonetik. Zweige der Phonetik. Theoretische und praktische Phonetik.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА НА ПЕРШЕ ПИТАННЯ

При виставленні оцінки за розкриття питань білету враховуються такі характеристики відповіді:

- 1) а) змістовність та ґрунтовність всіх відповідей студента на питання екзаменаційного білету;
б) вільність, логічність, послідовність викладу комунікату; вміння сформулювати тезу, обґрунтувати її й зробити висновок;
- 2) комунікативна, лінгвістична, соціолінгвокультурознавча компетенція студента, котра продемонстрована компетентним використанням вимовної, лексичної та граматичних норм сучасної німецької мови;
- 3) рівень знань основних положень та понять загальної теорії німецької

мови, основних здобутків вітчизняних та зарубіжних лінгвістів в дослідженні німецької мови; вміння пояснити шляхи застосування теоретичних знань у професійній діяльності вчителя німецької мови.

Оцінювання усних відповідей здійснюється відповідно до вимог з конкретних питань екзаменаційного білету.

Максимальна кількість балів за відповідь на теоретичне питання з іноземної філології – **20**. В залежності від правильності відповіді бали розподіляються наступним чином:

1) **17 -20 балів** – відповідь студента свідчить про те, що він має сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним теоретичним матеріалом; студент має системні, повні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; студент уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії для вирішення нестандартних завдань та робить правильні висновки.

2) **13 -16 балів** – відповідь студента свідчить про те, що необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані майже повністю; студент добре опанував вивчений матеріал, показав уміння застосовувати знання у стандартних ситуаціях; студент уміє проаналізувати та систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією; вміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене питання; володіє понятійним апаратом; допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки.

3) **9 – 12 балів** - відповідь студента свідчить про те, що необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо; знання студента з викладеного питання є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами та фактами, робити висновки; відповідь на питання логічна, аргументована, хоч і має неточності; студент уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії, робити правильні висновки.

4) **5 - 8 балів** - відповідь студента свідчить про те, що теоретичний зміст питання засвоєний поверхово (посередньо), частково; студент виявив поверхові знання й розуміння основних положень теоретичного питання; відповідь недостатньо осмислена; є труднощі у використанні теоретичного матеріалу.

5) **0 – 4 бали** - відповідь студента свідчить про фрагментарність знань з даного питання; студент не розуміє основних положень навчального матеріалу; відповідь плутана та неосмислена; допущено грубі помилки та неточності; студент не в змозі відповісти додаткові питання екзаменатора; не володіє понятійним апаратом із певної галузі знань (дисципліни)

ДРУГЕ ПИТАННЯ: АНАЛІЗ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Читання та літературний усний переклад фрагменту тексту, лексико-стилістичний аналіз оригінального художнього тексту. Обсяг уривку 1-2 сторінки. Час підготовки 1 година.

Під час читання тексту студенту дозволяється користуватись німецько-українським словником. Студент має продемонструвати вміння виразного фонетично правильного читання уривку запропонованого тексту та перекласти його літературною нормованою українською мовою.

Під час аналізу тексту студент має визначити лексико-стилістичні особливості запропонованого фрагменту та інтерпретувати їх.

СХЕМА АНАЛІЗУ

- I. Inhaltliche Komponente des Textes.
 1. Thema und Idee des Werks.
 2. Genre und Gattung des Werks.
 3. Fabel. Handelnde Personen. Zeit- und Ortzeiger.
 4. Gesellschaftliches Bewusstsein des Autors und die Schaffungsbedingungen des Werks: kulturelle, historische, ideologische.
 5. Emotionell-ästhetische Beurteilung und Wert der im Text dargestellten Erscheinungen.
 6. Logischer Typ des Inhalts: Ereignis, Gegenstand, Problem.
- II. Funktionale Komponente des Textes.
 1. Redeformen:
 - a) Struktureller Inhalt des Textes : Raum, Zeit, Ursache;
 - b) Ziel des Gebrauchs der Redeform;
 - c) Syntaktische Merkmale der Redeform
 - d) Zeit-räumliche Charakteristiken: dynamisch/statisch; Zeitdehnung/Zeitdeckung/ Zeitraffung/ Zeitausspannung; synchronisch/nicht synchronisch; retrospektiv/perspektiv; Tempo.
 2. Architektonische Formen (Monolog, Dialog, Polylog, ihre Arten und Funktionen im Text).
 3. Tonika des Textes.
- III. Funktionalstil und sprachliche Ausdrucksmittel.
 1. Syntaktische Mittel der Sprache: die Aposiopese, die Ellipse; die Aufzählung, die Wiederholungen (die einfache Kontaktwiederholung, die Anadiplose, die Anapher, die Epipher, der Pleonasmus); die Nominalisierung; die Perioden; die Transpositionen; die Prolepse, das Anakoluth, die Parenthese; die Inversion.
 2. Lexikalische Mittel der Sprache: Synonyme, Antonyme, Homonyme; die Dialektismen, die Archaismen, die Historismen, die Anachronismen, die Neologismen; die Professionalismen, die Jargonismen, die Fremdwörter; die Poetismen, die Vulgarismen; die Phraseologismen.
 3. Rhetorische Mittel der Sprache: die Epitheta, die Hyperbel, die Meiose, die Litotes, der Vergleich, das Gleichnis, die Parabel, die Metapher, das Symbol,

die Personifizierung, die Synästhesie, die Allegorie, die Antonomasie, die Metonymie, die Synekdoche, der Euphemismus, die Ironie; die Klimax, der Wortwitz, das Paradoxon, das Zeugma, die Antithese, das Oxymoron.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА НА ПИТАННЯ З АНАЛІЗУ ТЕКСТУ

Аналіз тексту.

А – 20 балів. Повне розуміння тексту. Літературний переклад уривку тексту українською мовою. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 1 помилці граматичного та лексико-стилістичного характеру.

А – 19 балів. Повне розуміння тексту. Літературний переклад уривку тексту українською мовою. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 2 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

В – 18 балів. Повне розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою, близький до літературного. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи незначні помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 2 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

В – 17 балів. Повне розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою, близький до літературного. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи незначні помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 2 помилки фонетичного, по 3 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

С – 16 балів. Добре розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою, близький до літературного, із незначними розбіжностями. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи деякі помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 3 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

С – 15 балів. Добре розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою, близький до літературного, із незначними розбіжностями. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь повна. Логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи деякі помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні,

синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Допускається по 3 помилки фонетичного, по 4 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

D – 14 балів. Досить чітке розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою із розбіжностями. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна, але логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті з помилками. Допускається по 4 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

D – 13 балів. Досить чітке розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою із розбіжностями. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна, але логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті з помилками. Допускається по 4 помилки фонетичного, по 5 помилок граматичного та лексико-стилістичного характеру.

E – 12 балів. Достатнє розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою дослівний. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна, але досить логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи грубі помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті з грубими помилками. Допускається по 5 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

E – 11 балів. Достатнє розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою дослівний. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна, але досить логічно побудована. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту, роблячи грубі помилки понятійного характеру. Вміє знаходити та пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті з грубими помилками. Допускається по 5 помилок фонетичного, та по 6 помилок граматичного та лексико-стилістичного характеру.

FХ – 10 балів. Не повне розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою уривчастий. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту тільки за допомогою екзаменатора. Вміє знаходити, але не пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Робить по 7-9 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

FХ – 9 балів. Не повне розуміння тексту. Переклад уривку тексту українською мовою уривчастий. Дотримання схеми аналізу тексту. Відповідь не повна. Студент вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту тільки за допомогою екзаменатора. Вміє знаходити, але не пояснювати лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Робить по 10-12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 8 балів. Наявне розуміння тексту. Незв'язний переклад уривку тексту

українською мовою. Відповідь не повна. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті за навідними питаннями екзаменатора. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 7 балів. Наявне розуміння тексту. Незв'язний переклад уривку тексту українською мовою. Відповідь не повна. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті тільки за допомогою екзаменатора. Робить більше ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 6 балів. Загальне розуміння тексту. Незв'язний переклад уривку тексту українською. Відповідь не повна. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті тільки із суттєвою допомогою екзаменатора. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 5 балів. Загальне розуміння тексту. Незв'язний переклад уривку тексту українською. Відповідь не повна. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Не вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті навіть за допомогою екзаменатора. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 4 балів. Студент має уявлення про зміст тексту. Переклад уривку тексту українською мовою тільки за допомогою екзаменатора. Відповідь не повна. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Не вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 3 балів. Студент має уявлення про зміст тексту. Не вміє зробити переклад уривку тексту українською мовою навіть за допомогою екзаменатора. Студент не вміє характеризувати змістовий та функціональний компоненти тексту. Не вміє знаходити лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 2 бали. Студент має уявлення про зміст тексту. Не вміє зробити переклад уривку тексту українською мовою навіть за допомогою екзаменатора. Студент не має уявлення про змістовий та функціональний компоненти тексту. Не має уявлення про лексичні, синтаксичні та риторичні засоби виразності в тексті.

F – 1 бал. Відповідь незв'язна.

ТРЕТЄ ПИТАННЯ: РЕФЕРУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ СТАТТІ ТЕМИ ДЛЯ СТАТЕЙ

1. Die Probleme der Erziehung und des Unterrichts der jungen Generation in der Ukraine und in Deutschland:

- schulisches Ausbildungssystem in der Ukraine (in Deutschland),
- Unterrichtspläne, Programme, Fächer, Disziplin im Unterricht, äußere schulische Veranstaltungen u.a.,
- die Rolle der Schule in der Erziehung der Kinder.

2. Das Hochschulausbildungssystem in der Ukraine (in Deutschland):

- Typen der Hochschulen,
- Unterrichtsprogramme, Fächer, Prüfungen und Vorprüfungen,
- das Leben der Studenten.

3. Der Lehrer und die Gesellschaft:

- die Forderungen an die Fach- und Moraleigenschaften des Lehrers auf der modernen gesellschaftlichen Entwicklungsetappe,
- die Rolle und Stelle des Lehrers in der Erziehung der heranwachsenden Generation.

4. Die Person in der Welt:

- persönliche Daten, das Äußere, der Charakter,
- die Bildung, fachmännische Fertigkeiten und Leistungen,
- Zuneigungen, Vorliebe, Lebenswerte.

5. Berufsauswahl:

- Vorstellungen vom zukünftigen Beruf,
- Schulpraktikum,
- Rolle der Zensur im Unterricht.

6. Frau in der modernen Welt:

- Emanzipierung,
- Problem des Widerspruchs im privaten und beruflichen Leben.

7. Psychologische Probleme der modernen Welt:

- ideologischer Einfluss in der Erziehung der heranwachsenden Generation,
- menschliche Beziehungen und das Problem der Freundschaft,
- die Erhaltung der Menschlichkeit in den gesellschaftlichen Beziehungen.

8. Lebensstile in der modernen Welt. Die Familie und die Ehe:

- die Familie und die Gesellschaft. Moderne Ansichten auf die Ehe,
- die Rolle der Familie in der Erziehung der Kinder,
- das Problem "der Eltern und der Kinder" in den modernen Bedingungen.

9. Jugend in der modernen Welt:

- das Verhältnis der Jugend zu den gesellschaftlichen Problemen,
- Probleme der Jugendlichen; Arbeitslosigkeit,
- Drogen, Obdachlosigkeit, Kriminalität;
- Die Jugend als die Zukunft der Ukraine.

10. Daten über die Ukraine/Deutschland;

- geographische Lage, Landschaften, Bevölkerung,
- große Städte, die Hauptstadt der Ukraine
- große Städte, die Hauptstadt Deutschland.

11. Die Traditionen und Bräuche der Ukraine/Deutschlands:

- alte und neue Traditionen,
- offizielle und religiöse Feste,
- neue Feiertage in der Ukraine.

12. Musik im Leben der modernen Menschen:

- klassische und moderne Musik im Leben des Menschen,
- große ukrainische und deutsche Komponisten,
- persönliche Vorliebe in der Musik.

13. Literatur im Leben des modernen Menschen:

- erzieherische Rolle der Jugend- und Kinderliteratur,
- Märchen als Verkörperung der sittlichen Prinzipien,
- klassische Literatur im Unterricht.

14. Persönlichkeit und Gesellschaft:

- ein gut erzogener Mensch.,
- Verhältnisse zwischen dem Individuum und der Gesellschaft,
- Schriftsteller als Wortführer der gesellschaftlichen Verhältnisse.

15. Das Leben in der Zeit der hohen Technologien:

- Wissenschaft in der modernen Gesellschaft,
- Verantwortung der Wissenschaftler für die Folgen ihrer Taten.

16. Massenmedien in der modernen Gesellschaft:

- Möglichkeiten des Einflusses auf die Menschen durch TV,
- Zeitungen und Zeitschriften als Bestandteil unseres Lebens.

17. Freizeitgestaltung:

- Musik im Leben der Jugend,
- Literatur als Mittel der geistigen Bereicherung des Menschen,
- andere Möglichkeiten der sinnvollen Freizeitgestaltung.

18. Berühmte Persönlichkeiten:

- die Rolle der Persönlichkeit in der Gesellschaft,
- die Künstler,
- Funktionäre der Bildungspolitik.

19. Erziehung des notwendigen Faktors der Erziehung der Persönlichkeit:

- Lehrer als Hauptfigur des Unterrichts,
- erzieherische Rolle der deutschen Klassik im Unterricht,
- Vervollkommnung des Erziehungsprozesses in der Schule.

20. Sprache im gesellschaftlichen Leben:

- die Staatssprache,
- Rechte der Menschen im Gebrauch der Sprache in der Gesellschaft,
- die deutsche Sprache als polytechnisches Gebilde, nationale und regionale Varianten, hauptsächlichliche Unterschiede zwischen den Varianten.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА НА ПИТАННЯ
РЕФЕРУВАННЯ СТАТТІ**

A – 20 балів. Повне розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Вміння вести бесіду з

екзаменатором згідно тематики статті. Вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вільно та аргументовано відстояти свою точку зору. Володіння в повному обсязі програмним лексичним матеріалом. Відповідь повна. Логічно побудована. Допускається по 1 помилці граматичного та лексико-стилістичного характеру.

А – 19 балів. Повне розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Вміння вести бесіду з екзаменатором згідно тематики статті. Вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вільно та аргументовано відстояти свою точку зору. Володіння в повному обсязі програмним лексичним матеріалом. Відповідь повна. Логічно побудована. Допускається по 2 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

В – 18 балів. Повне розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Вміння вести бесіду з екзаменатором згідно тематики статті. Достатньо вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вільно та аргументовано відстояти свою точку зору. Володіння програмним лексичним матеріалом. Відповідь повна. Логічно побудована. Допускається по 2 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

В – 17 балів. Повне розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Вміння вести бесіду з екзаменатором згідно тематики статті. Достатньо вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вільно та аргументовано відстояти свою точку зору. Володіння програмним лексичним матеріалом. Відповідь повна. Логічно побудована. Допускається по 2 помилки фонетичного, по 3 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

С – 16 балів. Добре розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Достатньо вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вести бесіду та висловлювати свою точку зору. Володіння в достатньому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 3 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

С – 15 балів. Добре розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання всіх ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Достатньо вільне володіння монологічним та діалогічним мовленням. Вміння вести бесіду та висловлювати свою точку зору. Володіння в достатньому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 3 помилки фонетичного, по 4 помилки граматичного та лексико-стилістичного характеру.

Д – 14 балів. Досить чітко розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання ознак

композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з певними помилками. Володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Володіння в обмеженому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 4 помилки фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

D – 13 балів. Досить чітке розуміння змісту статті. Правильне визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема). Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з певними помилками. Володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Володіння в обмеженому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 4 помилки фонетичного, по 5 помилок граматичного та лексико-стилістичного характеру.

E – 12 балів. Достатнє розуміння змісту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) з помилками. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з грубими помилками. Обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Володіння в обмеженому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 5 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

E – 11 балів. Достатнє розуміння змісту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) з помилками. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з грубими помилками. Обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Володіння в обмеженому обсязі програмним лексичним матеріалом. Допускається по 5 помилок фонетичного, та по 6 помилок граматичного та лексико-стилістичного характеру.

FХ – 10 балів. Не повне розуміння тексту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) з помилками. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з грубими помилками. Обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Не володіє в достатньому обсязі програмним лексичним матеріалом. Робить по 7-9 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

FХ – 9 балів. Не повне розуміння тексту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) з помилками. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з грубими помилками. Обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Труднощі при висловлюванні своєї точки зору. Не володіє в достатньому обсязі програмним лексичним матеріалом. Робить по 10-12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 8 балів. Наявне розуміння змісту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) з помилками. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті з грубими помилками. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє в достатньому обсязі програмним

лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 7 балів. Наявне розуміння змісту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) за навідними питаннями екзаменатора. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті за навідними питаннями екзаменатора. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє в достатньому обсязі програмним лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 6 балів. Загальне розуміння змісту статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) за допомогою екзаменатора. Дотримання ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті за допомогою екзаменатора. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє програмним лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 5 балів. Загальне розуміння змісту статті. Труднощі при визначенні теми статті. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) за допомогою екзаменатора. Невміння дотримуватися ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє програмним лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 4 балів. Студент має уявлення про зміст статті. Труднощі при визначенні теми статті, дійових осіб, місця та часу подій. Визначення логічного типу змісту (подія, предмет, проблема) за допомогою екзаменатора. Невміння дотримуватися ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє програмним лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 3 балів. Студент має уявлення про зміст статті. Труднощі при визначенні теми статті, дійових осіб, місця та часу подій. Не вміє визначити логічний тип змісту (подія, предмет, проблема) навіть за допомогою екзаменатора. Невміння дотримуватися ознак композиційно-мовленнєвої форми при реферуванні статті. Дуже обмежене володіння монологічним та діалогічним мовленням. Не вміє висловлювати свою точку зору. Не володіє програмним лексичним матеріалом. Робить більше, ніж по 12 помилок фонетичного, граматичного та лексико-стилістичного характеру.

F – 2 бали. Студент має уявлення про зміст статті. Труднощі при визначенні теми статті, дійових осіб, місця та часу подій. Не має уявлення про логічний тип змісту (подія, предмет, проблема). Не має уявлення про ознаки композиційно-мовленнєвої форми. Не володіє монологічним та діалогічним мовленням. Не володіє програмним лексичним матеріалом.

F – 1 бали. Відповідь незв'язна.

2 ЧАСТИНА – ПРАКТИЧНА

1. Захист кваліфікаційного завдання з методики викладання німецької мови.
2. Питання з педагогіки.
3. Питання з психології.

1. Захист кваліфікаційного завдання з методики викладання німецької мови.

Об'єкти оцінювання – знання та компетенції з методики викладання німецької мови.

Мета кваліфікаційного завдання – визначення рівня сформованості професійної компетенції - здатності виконувати функції вчителя німецької мови.

Випускнику необхідно захистити модель уроку, при тому:

- скласти стислий план-конспект заняття, більш розгорнуто розробити вказаний фрагмент уроку, враховуючи новітні досягнення методики, педагогіки, психології;
- обґрунтувати мету, тип заняття, структуру та етапи, наочність, ТЗН, очікувані результати.

Вимоги до кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність вчителя.

Виконане кваліфікаційне завдання має містити:

- усне обґрунтування моделі навчального заняття, цілей і типу заняття з предмету у контексті сучасної методики навчання;
- обґрунтування етапів заняття, прийомів, засобів реалізації цілей і задач, вибір обладнання, використання засобів навчання;
- дотримання норм часу при висвітленні окремих складових завдання, логічність переходу від однієї частини до іншої;
- обґрунтування очікуваних результатів.

Перелік кваліфікаційних завдань

1. Урок 43 (ст. 67-69) за темою «Wir lernen gut.» Фрагмент уроку з навчання фонетики (вимова голосних та приголосних звуків). Пояснити вимову запропонованих звуків та звукосполучень, закріпити вимову у відповідних вправах різного виду: вправи на рівні звуків – вправи на рівні фрази (діалог). Самостійно дібрати 1 скоромовку на дані звуки або коротенький віршик та опрацювати їх. Використати вправи та наочності підручника (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 1 кл. закл. загальн. середн. освіт. (з аудіосупроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 144 с.).
2. Урок 10 (ст.18-19), тема „Das ist meine Familie“. Фрагмент уроку з пояснення та закріплення лексичного матеріалу за темою з використанням наочності та опрацюванням необхідних вправ. Підготувати самостійно ігрове завдання на засвоєння лексики із використанням роздаткового матеріалу (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / Світлана Сотникова, Ганна Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 144 с.).

3. Урок 12 (ст.22-23), тема „Unsere Geschwister“. Фрагмент уроку з формування вмінь діалогічного мовлення за темою, вправи 2, 3 (ст.22-23) з використанням наочності. Розробити 2 одномовні підготовчі вправи для наступного складання діалогу (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / Світлана Сотникова, Ганна Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 144 с.).
4. Урок 14 (ст.26-27), тема „Wie alt sind Sie?“. Фрагмент уроку з навчання граматики за темою «Кількісні числівники від 1 до 20». Пояснити та закріпити граматичну тему з використанням відповідних вправ уроку 14. Підготувати ігрове завдання за темою (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / Світлана Сотникова, Ганна Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 144 с.).
5. Урок 5 (ст.14-16), тема „Verufe“. Фрагмент уроку з пояснення і закріплення лексичного матеріалу з використанням наочності та опрацювання відповідних вправ уроку у послідовності: слово – фраза. Закріпити лексику в діалогічному мовленні та у письмових вправах (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 160 с.).
6. Урок 14 (ст.28-29), тема „Wo warst du?“. Фрагмент уроку з формування лексичних навичок за темою. Опрацювати вірш за впр.1 (ст..28), враховуючи удосконалення фонетичних та лексичних навичок. Закріпити матеріал уроку у ігровій вправі «Karussell» (впр. 4, ст.29) та у впр. 5(ст. 30) на читання та доповнення тексту (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 160 с.).
7. Урок 26 (ст.46-47), тема „Ich helfe gern“. Фрагмент уроку з формування вмінь діалогічного мовлення з використанням наочності. За матеріалами запропонованих вправ скласти 1 двомовну вправу для підготовки учнів до складання власного діалогу за темою уроку 26 (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 160 с.).
8. Урок 7 (ст.20-21), тема „Auf dem Land“. Фрагмент уроку з навчання читання тексту за впр. 4 (ст. 21). Презентувати підготовчий етап, використовуючи необхідні 1 - 2 вправи з підручника та підготувати 2 одномовні вправи для контролю розуміння прочитанного тексту (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 144 с.)
9. Урок 15 (ст.31-32), тема „Unser Haus“. Фрагмент уроку з формування вмінь монологічного мовлення за темою. Презентувати роботу над лексикою з теми, виконання відповідних підготовчих вправ. Підготувати 1 вправу для підготовки власного висловлювання учнів за темою „Unser Haus“. Використати впр 3. (с.31) та впр. 4 (с.32) та наочності для (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 144 с.)

10. Урок 18 (ст.38-39), тема „Schöne Möbel“. Фрагмент уроку з формування лексичних навичок за темою з використанням наочності (впр. 2 (ст. 38), впр.4 (ст.39). Введення та закріплення лексичних одиниць з використанням різних видів вправ (від вправ на рівні окремого слова до вправ на рівні понадфразової єдності) (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 144 с.).
11. Урок 47 (ст.77-78), тема „In der Schule“. Фрагмент уроку з формування вмінь діалогічного мовлення за темою (впр. 4, ст. 77-78). Розробити 2 одномовні підготовчі вправи до складання діалогу, опрацювати діалог-зразок, провести роботу із складання власного діалогу за зразком, використати наочності у вигляді малюнків (Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 144 с.).
12. Урок 4 (ст.11-12), тема „Das ist mein Freund“. Фрагмент уроку з формування вмінь читання за впр. 4 (ст.12) з використанням наочності. Розробити 2 одномовні вправи підготовчого характеру та 2 вправи на контроль розуміння прочитаного тексту (Сотникова С.І. Німецька мова (5-й рік навчання). 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. - 2-ге вид., доопрац. відп. до чин. навч. прогр. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.).
13. Урок 6 (ст.16-17), тема „Meine liebe Familie“. Фрагмент уроку з пояснення та закріплення граматичного матеріалу за темою «Possessivpronomen im Dativ und Akkusativ» з використанням наочності у формі граматичної таблиці та виконанням відповідних вправ. Самостійно розробити 1 одномовну та 1 двомовну вправу для закріплення граматичного матеріалу з використанням лексики уроку 6 (Сотникова С.І. Німецька мова (5-й рік навчання). 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. - 2-ге вид., доопрац. відп. до чин. навч. прогр. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.).
14. Урок 17 (ст.38-39), тема „Kleidung kaufen“. Фрагмент уроку з формування вмінь діалогічного мовлення за темою за базовою вправою 3 (ст.39). Запропонувати 1-2 підготовчі вправи та продемонструвати роботу над діалогом-зразком, підготовку власного діалогу за темою з використанням відповідної лексики та синтаксичних конструкцій. Використати наочності у формі картинок з підручника (Сотникова С.І. Німецька мова (5-й рік навчання). 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. - 2-ге вид., доопрац. відп. до чин. навч. прогр. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.).
15. Урок 18 (ст.41-42), тема „Kleidung vergleichen“. Фрагмент уроку з пояснення і закріплення граматичного матеріалу за темою „Steigerungsstufen der Adjektive“ з використанням наочності у формі таблиці. Пояснити особливості роботи над вправами уроку. Самостійно розробити 1 одномовну та 1 двомовну вправу на закріплення граматичного матеріалу за темою „Steigerungsstufen der Adjektive“ (Сотникова С.І. Німецька мова (5-й рік

навчання). 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. - 2-ге вид., доопрац. відп. до чин. навч. прогр. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.).

16. Урок за темою „Verschiedene Geschäfte“ (ст.27-29). Фрагмент уроку з навчання лексики з використанням наочності та відповідних вправ за темою. Введення та закріплення лексичного матеріалу (використання вправ від рівня окремого слова – до понад фразової єдності (тексту)). Підготувати 1 двомовну вправу та тестове завдання (на 5 позицій), спрямовані на закріплення лексики. Обґрунтувати їх доречність (Сотникова С.І. Німецька мова (6-й рік навчання): підруч. для 6 класу загальноосв. навч. закл. „Deutsch lernen ist super!“ / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 256 с.).
17. Урок за темою „Welche Größe haben Sie?“ (ст.39-40). Фрагмент уроку з формування вмінь діалогічного мовлення з виконанням підготовчих вправ та базової вправи 3. Інсценування діалогу, опрацювання окремих клішованих зворотів для побудови власного діалогу з використанням лексики уроку (Сотникова С.І. Німецька мова (6-й рік навчання): підруч. для 6 класу загальноосв. навч. закл. „Deutsch lernen ist super!“ / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 256 с.).
18. Урок за темою „Wintersportarten“ (ст.85-86). Фрагмент уроку з навчання читання тексту з повним розумінням за вправою 3 (ст.85). Підготувати 2 одномовні вправи підготовчого характеру та 1 одномовну вправу для контролю розуміння прочитаного (Сотникова С.І. Німецька мова (6-й рік навчання): підруч. для 6 класу загальноосв. навч. закл. „Deutsch lernen ist super!“ / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 256 с.).
19. Урок за темою „Deutschstunde“ (ст.126-127). Фрагмент уроку з навчання монологічного мовлення за впр.1, 3. Підготувати 2 одномовні вправи підготовчого характеру. Дібрати кліше для вступної частини, для викладу основного змісту монологу та для завершення висловлювання (Сотникова С.І. Німецька мова (6-й рік навчання): підруч. для 6 класу загальноосв. навч. закл. „Deutsch lernen ist super!“ / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 256 с.).
20. Урок 21 (ст.58-59), тема „Wir gehen ins Kino“. Фрагмент уроку з навчання діалогічного мовлення з використанням вправи 4 (ст.59). Укласти 2 одномовні вправи підготовчого характеру для використання матеріалу цих вправ учнями у власному діалозі (Сотникова С.І. Німецька мова (7-й рік навчання): підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 240 с.).
21. Урок 39 (ст.106-107), тема „Gesund leben“. Фрагмент уроку з формування лексичних навичок за темою з використанням наочності, закріплення лексичного матеріалу з виконанням вправ 2, 3, 4 (Сотникова С.І. Німецька мова (7-й рік навчання): підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 240 с.).
22. Урок 60 (ст.161-162), тема „Berlin gestern und heute“. Фрагмент уроку з формування вмінь монологічного мовлення за впр. 4 (ст.161). Розробити 2

одномовні вправи підготовчого характеру та продемонструвати алгоритм роботи над підготовкою власного висловлювання за темою (Сотникова С.І. Німецька мова (7-й рік навчання): підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 240 с.).

23. Урок 64 (ст.173-175), тема „Unser Heimatland“. Фрагмент уроку з формування вмінь монологічного мовлення з використанням вправ 4, 5. Розробити 1 одномовну підготовчу вправу для повторення лексики з теми та її подальшого використання у власному монологічному висловлюванні учнів за темою „Unser Heimatland“ (Сотникова С.І. Німецька мова (7-й рік навчання): підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 240 с.).
24. Урок 2 (ст.9-10), тема „Erholung alternativ“. Фрагмент уроку з навчання читання з повним розумінням тексту, впр. 3 (в) (ст.9). Розробити 2 одномовні підготовчі вправи та 1 двомовну вправу для контролю розуміння прочитаного тексту (Сотникова С.І. Німецька мова (8-й рік навчання): підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 256 с.).
25. Урок 4 (ст.15-16), тема „Ausflüge und Wanderungen“. Фрагмент уроку з навчання граматичного матеріалу з теми «Präpositionen mit Genitiv» з використанням наочності у формі граматичної таблиці. Сформулювати відповідне правило німецькою та українською мовами. Підготувати додатково 1 двомовну вправу на закріплення граматичного матеріалу та використати 2-3 вправи з підручника до уроку 4 (Сотникова С.І. Німецька мова (8-й рік навчання): підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 256 с.).
26. Урок 13 (ст.31-32), тема „Wofür interessierst du dich?“. Фрагмент уроку з навчання аудіювання. Скласти текст на основі впр. 3 (ст.31). Розробити 1 одномовну вправу для підготовки учнів до прослуховування тексту та 1 одномовну вправу для контролю розуміння прослуханого (Сотникова С.І. Німецька мова (8-й рік навчання): підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 256 с.).
27. Урок 213 (ст.51-52), тема „Schulen in Deutschland“. Фрагмент уроку з формування та удосконалення вмінь монологічного мовлення за темою «Das Schulsystem in Deutschland» за впр. 2 (базовий текст). Підготувати 21 одномовні вправи за матеріалом уроку для підготовки учнів до продукування власного висловлювання за темою (Сотникова С.І. Німецька мова (8-й рік навчання): підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 256 с.).
28. Урок 16 (ст.36-37), тема „Graffiti – Straßenkunst oder Schmierereien?“. Фрагмент уроку з навчання читання з повним розумінням тексту за впр. 3 (ст.37) (текст „Ich sprache, also bin ich“). Скласти 1 одномовну вправу та тестове завдання на множинний вибір (8 пунктів) для контролю розуміння прочитаного (Сотникова С.І. Німецька мова (9-й рік навчання): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2017. – 256 с.).

29. Урок 17 (ст.59-60), тема „Meine Lieblingsjahreszeit“. Фрагмент уроку з удосконалення вмінь монологічного мовлення за матеріалом вправ 1, 3 (ст. 59) та впр. 4 (ст.60). Самостійно розробити 2 одномовні вправи за матеріалом уроку як підготовчі до продукування власного висловлювання за темою (Сотникова С.І. Німецька мова (9-й рік навчання): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2017. – 256 с.).
30. Урок 52 (ст.116-117), тема „Rudolf Diesel und sein Motor“. Фрагмент уроку з навчання читання з повним розумінням тексту. Скласти 2 одномовні вправи для підготовки учнів до читання тексту „Das Leben von Rudolf Diesel“ (ст. 116-117), 1 одномовну вправу та тестове завдання на множинний вибір (5 пунктів) для контролю розуміння прочитаного (Сотникова С.І. Німецька мова (9-й рік навчання): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2017. – 256 с.).

Критерії оцінювання

Кваліфікаційного завдання з методики викладання німецької мови

Кваліфікаційні завдання розроблені на основі чинних навчальних програм з методики викладання іноземних мов і мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовленості студента-випускника до педагогічної професії. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент на кваліфікаційному екзамені з методики викладання німецької мови – 40 (по 8 балів максимально за кожний вид роботи).

Виконання кваліфікаційного завдання оцінюється за такими критеріями: 1) методична грамотність; 2) точність виконання завдання; 3) коректність використання наочності (у тому числі ТЗН); 4) Здатність до обґрунтування методичних рішень; 5) правильність оформлення плану-конспекту уроку.

1. Методична грамотність:

- **4 бали** – план конспект уроку виконаний відповідно до вимог планування щодо цілей, визначення методичної структури та змісту уроку з урахуванням ступеня навчання;
- **2-3 бали** – план-конспект уроку в основному виконаний методично правильно, але є незначні недоречності у визначенні методичної структури та змісту уроку;
- **1 бал** – план-конспект уроку виконаний із значними недоліками стосовно визначення методичної структури, змісту уроку, недостатньо врахований ступінь навчання;
- **0 балів** – план-конспект уроку виконаний взагалі без відповідності до методичних вимог.

2. Точність виконання завдання:

- **4 бали** – цілі та зміст уроку повністю відповідають поставленому завданню;
- **2-3 бали** - цілі та зміст уроку в основному відповідають поставленому завданню;
- **1 бал** - цілі та зміст уроку в основному відповідають поставленому завданню, але є суттєва невідповідність між цілями, змістом уроку і поставленим

завданням;

- **0 балів** – цілі та зміст запропонованого уроку не відповідають поставленому завданню.

3. Коректність використання наочності (у тому числі ТЗН):

- **4 бали** – заплановано використання технічних та нетехнічних засобів навчання як наявних, так і самостійно виготовлених;

- **2-3 бали** – заплановано використання ТЗН, наявних та самостійно виготовлених посібників, але методика їх використання не є раціональною;

- **1 бал** - заплановано використання наявних наочних посібників, але методика їх використання не є раціональною;

- **0 балів** – не передбачено використання ТЗН та наочних посібників.

4. Здатність до обґрунтування методичних рішень:

- **4 бали** – студент спонтанно і правильно реагує на запитання екзаменатора; студент здатний теоретично обґрунтувати вибір власних методичних рішень; вільно і доречно користується методичною термінологією;

- **2-3 бали** - студент адекватно реагує на запитання екзаменатора; студент недостатньо впевнено обґрунтовує вибір власних методичних рішень; в основному правильно користується методичною термінологією;

- **1 бал** - студент не зовсім адекватно реагує на запитання екзаменатора; відчуває труднощі в обґрунтуванні вибору власних методичних рішень; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного;

- **0 балів** - студент не здатний адекватно реагувати на запитання екзаменатора; не може обґрунтувати вибір власних методичних рішень; студент майже не користується методичною термінологією.

5. Правильність оформлення плану-конспекту уроку:

- **4 бали** – план-конспект уроку оформлений грамотно в методичному і мовному аспектах, намічені реальні цілі, конкретні етапи уроку, правильно визначені методичні прийоми, місце даного уроку в серії уроків за темою;

- **2-3 бали** - план-конспект уроку в основному оформлений грамотно в методичному та мовному аспектах, але має незначні недоліки, намічені реальні цілі, конкретні етапи уроку, правильно визначені методичні прийоми, місце даного уроку в тематичному циклі;

- **1 бал** - план-конспект уроку має значні недоліки в методичному та мовному аспектах, але має незначні недоліки, не завжди намічені реальні цілі, є недоречності стосовно етапів уроку та визначення методичних прийомів; студент має значні труднощі у визначенні місця даного уроку в тематичному циклі;

- **0 балів** – план-конспект уроку виконаний безграмотно, з значними порушеннями в методичному та мовному аспектах.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

I. Визначення мети уроку

Чотирикомпонентна мета навчання іноземної мови

Практична мета навчання іноземної мови передбачає формування та розвиток мовленнєвих навичок учнів користування мовним матеріалом (лексичним, граматичним, орфографічним та фонетичним), а також навчання видам мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння (діалогічне та монологічне мовлення), читання та письма в межах сфер спілкування і тематики, визначених програмою, що дозволить їм долучитися до соціокультурних цінностей країни виучуваної мови в умовах міжкультурної комунікації. Практична мета передбачає також уміння задовольняти свої пізнавальні інтереси за допомогою нового мовного коду.

Освітня мета передбачає формування стратегічної компетенції, соціолінгвістичної та соціокультурної компетенції, навчальної компетенції, що передбачає усвідомлення суті мовних явищ, розуміння особливостей свого мислення; порівняння явищ іноземної мови з рідною мовою, залучення до діалогу культур, оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається; уміння вчитися (працювати з книгою, підручником, довідковою літературою тощо) уміння обирати ефективні стратегії для розв'язання комунікативних завдань, уміння самостійно здобувати і використовувати знання, планувати навчальний процес і оцінювати свої знання, свої слабкі та сильні риси, здібності до вивчення іноземної мови. Освітня мета передбачає також уміння співвідносити свою культуру з іноземною, бачити розбіжність та спільність у системах норм, обов'язків, прав, світосприйняттях, що прийняті в різних соціумах.

Виховна мета навчання іноземної мови передбачає формування, становлення, збагачення і удосконалення духовного світу школярів через творче успадкування доступної їм культури, позитивне ставлення і повагу до іноземної мови і культури народів (власної та країни виучуваної мови). Виховна мета має забезпечувати моральне, естетичне, екологічне, трудове та інші напрями виховання учнів засобами іноземної мови.

Розвиваюча мета спрямована на розвиток інтелектуальної, пізнавальної діяльності учнів, їх мовних здібностей, їх індивідуальностей, таких їхніх якостей, сторін, психічних процесів, що лежать в основі володіння іншомовною діяльністю і відіграють важливу роль для процесів пізнання, виховання і навчання (інтелект, увага, пам'ять, мислення, толерантність тощо); розвиток здібностей учнів, які забезпечують успішне функціонування пізнавальної, емоційно-оціночної, творчої та емоційної сфер школярів, а також формування інтересу до навчально-пізнавальної діяльності в цілому.

Формулюючи практичну мету вчитель визначає, чого конкретно він буде навчати на цьому уроці. Доцільно починати формулювання практичної мети словами «вчити» або «навчати». Наприклад:

- вчити учнів розповідати про ... з опорою на текст-зразок;
- вчити учнів розповідати про ... в обсязі ... фраз на основі мовленнєвої ситуації з опорою на логіко-семантичну схему;
- вчити учнів комбінувати ... речення у логічній послідовності на основі мовленнєвої ситуації;
- вчити учнів описувати малюнок (серію малюнків) в обсязі ... речень з опорою на ключові слова;
- вчити учнів вести бесіду за темою; систематизувати лексичний матеріал за темою;
- тренувати учнів у вживанні лексики в конкретних ситуаціях.

Якщо подається новий матеріал, то формулювання практичної мети може бути таким:

- ознайомити учнів з функцією, формою, особливостями вживання граматичної структури ... і вчити правильно використовувати її на рівні фрази;
- ознайомити із значенням, особливостями вживання лексичних одиниць і навчити правильно використовувати їх у знайомих граматичних структурах на рівні фрази;
- ознайомити з правилом читання літери ... і вчити правильно читати слова згідно з правилом.

Якщо на уроці планується систематизація вивченого матеріалу або контроль навичок і вмінь, то формулювання практичної мети може бути таким:

- систематизувати лексичні одиниці до теми ...;
- систематизувати вживання граматичної структури ... у мовленні;
- проконтролювати засвоєння лексичних одиниць з теми ...;
- проконтролювати техніку читання;
- проконтролювати написання слів з теми ...;
- проконтролювати уміння діалогічного/монологічного мовлення з теми ...

Плануючи досягнення розвиваючої мети, вчитель може визначити такі цілі:

- розвивати кмітливість учнів (учитель на уроці використовує без перекладні способи семантизації або ребуси, кросворди тощо);
- розвивати інтелектуальну гнучкість учнів (учитель пропонує вправу на трансформацію діалогу-зразка на основі змінних ситуацій);
- розвивати вміння пояснювати явища, визначати їх сутність, оцінювати їх;
- розвивати навички читання, аудіювання, говоріння; слухову пам'ять;
- розвивати мовленнєву реакцію; мовну здогадку;
- розвивати між предметні зв'язки та комунікативні здібності учнів за темою;
- формувати вміння працювати в групах.

Перелік можливих формулювань виховних цілей уроку:

- виховувати толерантне ставлення до представників іншої культури;
- виховувати дух прагнення до взаєморозуміння між народами;
- виховувати толерантне ставлення одне до одного під час парної/групової роботи;
- виховувати повагу учнів до надбань інших народів;

- виховувати любов до мови;
- виховувати позитивне ставлення до навчання;
- виховувати культуру спілкування.

Освітню мету можна починати словами «розширити уявлення» або «формувати уявлення». Наприклад:

- розширити уявлення учнів про традиції;
- формувати уявлення про національний костюм;
- поглибити знання учнів про традиції Німеччини;
- поглибити та розширити знання про вже відомі факти культури німецькомовних країн.

II. Визначення мети, прийому/засобу навчання на різних етапах уроку

1. Етап - фонетична зарядка.

Мета – удосконалення навичок вимови слів.

Прийом/засіб – хорова, індивідуальна робота; повторення за диктором.

2. Етап - читання тексту.

Мета – навчити учнів читати текст за ролями

Прийом/засіб – імітація паузової фонограми тексту.

3. Етап – введення нової лексики до теми.

Мета – навчити учнів розуміти і вживати нові слова.

Прийом/засіб – семантизації нових слів у контексті з опорою на предмети, малюнки, приклад/ без перекладний спосіб семантизації.

III . Оперування методичною термінологією

Методичний прийом – елементарна дія, спрямована на досягнення конкретної навчальної мети: введення окремих лексичних одиниць, оволодіння новими граматичними структурами, навчання вимови окремих звуків і т.д.

Принципи (у педагогічних науках) – закономірності, на основі яких здійснюється навчання і виховання .

Підхід – поєднання теорії і практики навчання, тобто стратегія навчання.

Система навчання – вся побудова навчального процесу з іноземної мови за такими компонентами:

- 1) відібраний мінімум мовного матеріалу;
- 2) мовленнєва діяльність як провідна функція у навчанні німецької мови;
- 3) мета, форми і засоби реалізації мовленнєвої діяльності;
- 4) уміння з різних видів мовленнєвої діяльності.

Принципи навчання – загальні положення, що відображають закономірності процесу навчання і вимоги щодо його організації, дотримання яких дає змогу педагогу досягти запланованих цілей навчання.

Методичні прийоми – це елементарні методичні вчинки (дії), що спрямовані на виконання конкретного завдання на певному етапі уроку. Методичний прийом як елементарна дія є складовою частиною методу.

Засоби навчання – знаряддя і засоби навчального процесу, які допомагають учителю організувати ефективно навчання іноземної мови, а учням – ефективно оволодіти нею.

Технічні засоби навчання – засоби, які потребують використання дидактичної техніки.

Вправа – це спеціально організоване в навчальних умовах багаторазове виконання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння ними або їх удосконалення. Кожна вправа незалежно від її характеру має три-або чотирифазову структуру: перша фаза – завдання, друга фаза – зразок виконання, третя фаза – виконання завдання, четверта – контроль (контроль з боку вчителя, взаємоконтроль або самоконтроль учнів).

Мовленнєва діяльність – процес активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою та обумовленого ситуацією спілкування, приймання або надання мовленнєвого повідомлення у взаємодії людей між собою.

Мовленнєва дія – основний елемент (одиниця) у структурі мовленнєвої діяльності, спрямована на виконання окремого простого завдання з конкретним мовним явищем.

Аудіювання – внутрішній (за формою), реактивний (за роллю), рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усного мовлення, ґрунтується на механізмах сприймання та розуміння мовлення на слух.

Говоріння – активний, продуктивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усного мовлення, ґрунтується на механізмах формування і формулювання думки.

Діалог – форма усного спілкування, у процесі якої відбувається безперервний обмін висловлюваннями між двома чи кількома співрозмовниками.

Діалогічна єдність – сукупність реплік, що характеризуються структурною, інтонаційною та семантичною завершеністю; одиниця навчання діалогічного мовлення.

Репліка – певне висловлювання, межою якого є зміна мовця.

Реплікування – механізм зв'язування (комбінування) реплік у діалогічну єдність.

Монолог – форма усного мовлення, що передбачає розгорнуте, зв'язне і безперервне висловлювання однієї особи, яке спрямоване до одного співрозмовника чи аудиторії.

Техніка читання – певна кількість прийомів, які забезпечують сприймання та оброблення формальної мовної інформації (літер, сполучень літер, слів, знаків пунктуації, граматичних ознак і граматичних структур речень).

Соціокультурна компетенція – знання правил і соціальних норм носіїв мови, традицій, історії, культури та соціальної системи країни, мову якої вивчають.

Контроль - виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок і умінь, визначення правильності організації навчального процесу, діагностування труднощів засвоєння матеріалу учнями, перевірка ефективності використаних методів і прийомів навчання.

Основна література

1. Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 1 кл. закл. загальн. середн. освіт. (з аудіосупроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 144 с.
2. Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіосупроводом) / Світлана Сотникова, Ганна Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 144 с.
3. Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 160 с.
4. Сотникова С.І. Німецька мова: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (з аудіо супроводом) / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 144 с.
5. Сотникова С.І. Німецька мова (5-й рік навчання). 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. - 2-ге вид., доопрац. відп. до чин. навч. прогр. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.
6. Сотникова С.І. Німецька мова (6-й рік навчання): підруч. для 6 класу загальноосв. навч. закл. „Deutsch lernen ist super!“ / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2014. – 256 с.
7. Сотникова С.І. Німецька мова (7-й рік навчання): підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 240 с.
8. Сотникова С.І. Німецька мова (8-й рік навчання): підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 256 с.
9. Сотникова С.І. Німецька мова (9-й рік навчання): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / С.І.Сотникова, Г.В.Гоголева. – Х. : Вид-во «Ранок», 2017. – 256 с.

Додаткова література

1. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. Посібник для вчителів. – К.: Рад. школа, 1989. – 224 с.
2. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2011. – 206 с.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник/ кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 329 с.
4. Методика обучения немецкому языку в средней школе/ Под. ред. проф. В.А.Бухбиндера. К.: Вища школа, 1984. – 201 с.
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л.С.Панова, І.Ф.Андрійко, С.В.Тезікова та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
6. Практикум з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах (на матеріалі англійської мови): Посібник для студентів). Кол.

- авторів під керівництвом С.Ю.Ніколаєвої і Г.С.Бадаянц. – К.: Ленвіт, 2001. – 296 с.
7. Іноземні мови / Науково-методичний журнал, Київ: Ленвіт.
 8. Іноземні мови в навчальних закладах/ Науково-методичний журнал, Київ: «Педагогічна преса».
 9. Газета „Deutsch“.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ ВИКЛАДАННЯ, НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кваліфікаційний екзамен - це комплексна перевірка знань студентів з дисциплін, передбачених навчальним планом, за білетами, складеними у повній відповідності до навчальних програм. На підготовку і складання кваліфікаційних екзаменів надається не менше п'яти навчальних днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій, проведення групових та індивідуальних консультацій.

До складання кваліфікаційного екзамену з німецької мови та методики її викладання, німецької філології (освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр") допускаються студенти IV курсу, які виконали всі вимоги навчального плану.

Кваліфікаційний екзамен з німецької мови та методики її викладання, німецької філології складається німецькою мовою (німецька філологія) та українською мовою (методика викладання німецької мови).

Для проведення кваліфікаційного екзамену організовується екзаменаційна комісія в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року. Робота екзаменаційних комісій проводиться у терміни, передбачені навчальними планами університету.

Під час підготовки до відповіді на питання білету студентам забороняється користуватися мобільними телефонами, іншими технічними пристроями та матеріалами на паперових та електронних носіях. У разі невиконання зазначених вимог студенту виставляється оцінка "незадовільно".

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки. Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез.

Кваліфікаційний екзамен з німецької мови та методики її викладання, німецької філології передбачає перевірку й оцінку сформованості у студентів предметно-фахової компетенції: комунікативної, соціокультурної, професійної тощо. Випускники повинні володіти теоретичними знаннями, комунікативними вміннями і навичками, вміти реалізувати здобуті знання та вміння у майбутній професійній діяльності.

На кваліфікаційному екзамені з німецької мови та методики її викладання, німецької філології студенти-випускники повинні продемонструвати:

- > теоретичні знання з філологічних дисциплін "Історія німецької мови", "Теоретична фонетика", "Стилістика", "Теоретична граматики", "Лексикологія".
- > комунікативну компетенцію, тобто володіння способами формулювання

думок відповідною мовою, способами реалізації мовної норми в різних видах мовленнєвої діяльності;

> соціокультурну компетенцію - знання основних особливостей розвитку країни, мова якої вивчається, та використання широкого спектру лексико-граматичних засобів мови для висловлення думок з тем, які вивчались, вміння вести бесіди, дискусії, опираючись на граматичний, лексичний та фонетичний матеріал;

> уміння читати, переказувати й аналізувати оригінальні німецькомовні художні тексти з урахуванням їхніх стилістичних, лексичних, граматичних і фонетичних особливостей, здійснювати адекватний переклад уривку з німецької мови на українську;

> володіння професійно-методичними вміннями: конструктивно-планувальними, комунікативно-навчачими, організаційними, розвиваючо-виховними і дослідницькими, сформованими після вивчення теоретико-практичного курсу методики та під час педагогічної практики.

Програма кваліфікаційного екзамену розподіляється на такі частини:

- німецька мова та німецька філологія;
- методика викладання німецької мови.

Перша частина екзамену передбачає теоретичні питання з німецької філології; лексико-стилістичний аналіз уривку художнього тексту німецьких авторів, обсягом до 1500 друкованих знаків; реферування німецькомовної статті, обсягом до 2500 друкованих знаків.

Друга частина екзамену містить кваліфікаційні завдання з методики викладання німецької мови.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань студент має право звернутися за поясненнями до екзаменаційної комісії.

До початку екзамену група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК.

Голова комісії поздоровляє студентів з початком держекзамену, знайомить їх зі складом ЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Кожному зі студентів для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

На усному екзамені кульмінаційна частина іспиту - заслуховування комісією відповідей студента. Якщо останній відхиляється у бік від сформульованих у білеті питань, голові комісії необхідно спрямувати відповідь студента у правильному напрямі. Члени комісії, з дозволу голови ЕК, мають право задавати уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно задавати питання після відповідей студента на всі питання екзаменаційного білета.

Якщо студент допускає у відповіді помилки, його треба негайно виправляти. При необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, щоб запобігти можливим повторенням аналогічних помилок у наступних відповідях студента.

Додаткові питання члени комісії задають на держіспиті за таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й

визначеності;

- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви в оцінюванні знань студента.

Уточнюючі й додаткові питання треба чітко сформулювати. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на іспиті невимушеної, доброзичливої атмосфери, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на кваліфікаційному екзамені високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх предметно-фахових знань, умінь, навичок.

Рішення щодо оцінки знань студента приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати комплексного кваліфікаційного екзамену за фахом визначаються оцінками за шкалою у 100 балів.

Студентам, які не склали комплексний кваліфікаційний екзамен за фахом з поважних причин (підтверджених документально), ректором університету може бути надана можливість складання екзамену під час підготовки до інших кваліфікаційних екзаменів.

Протоколи засідання екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

Результати комплексного кваліфікаційного екзамену за фахом оголошуються студентам у день його проведення після оформлення протоколів екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки студентів.

Після закінчення роботи голова екзаменаційної комісії складає звіт.

Таблиця розподілу балів на кваліфікаційному екзамені з німецької мови та методики її викладання, німецької філології

Теоретична частина	Кі-ть балів	Практична частина	Кі-ть балів
1. Питання з теорії мови	20 б.	1. Методична грамотність	8 б.
2. Читання і комунікативно-стилістичний аналіз змісту уривку оригінального тексту німецької літератури	20 б.	2. Точність виконання завдань	8 б.
		3. Коректність використання наочності (у тому числі ТЗН)	8 б.
		4. Здатність до обговорення методичних рішень	8 б.
3. Реферування німецькою мовою німецькомовної статті та обговорення її змісту з екзаменатором	20 б.	5. Правильність оформлення плану-конспекту уроку	8 б.
РАЗОМ ЗА ТЕОРЕТИЧНУ ЧАСТИНУ	60 б.	РАЗОМ ЗА ПРАКТИЧНУ ЧАСТИНУ	40 б.
Разом за кваліфікаційний екзамен з німецької мови та методики її викладання, німецької філології			100 б.

2. Питання з педагогіки

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до виконання завдань з педагогіки кваліфікаційного екзамену студентів-випускників Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, що набувають освітній ступінь «бакалавр».

Завдання з педагогіки розроблені згідно з Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол №2 від 31.08.2020 р.; зі змінами (протокол №10 від 07.02.2022 р.); зі змінами, протокол № 6 від 28.11.2022 р.) на основі чинних навчальних програм з педагогіки, методики організації виховної роботи та мають на меті перевірку теоретичної і практичної підготовленості випускника до педагогічної професії. Зміст завдань моделює умови практичної педагогічної діяльності, імітує етапи процесу підготовки, реалізації завдань педагогічної діяльності. Завдання мають практичну спрямованість.

Об'єктами оцінювання завдань з педагогіки на кваліфікаційному екзамені є компетенції з педагогіки у межах вимог державних стандартів вищої освіти. Студенти-випускники своєю відповіддю повинні продемонструвати **знання**:

- ключових поняття педагогічної науки;
- загальних тенденцій розвитку педагогіки, освіти та виховання у конкретних історичних періодах розвитку провідних цивілізацій;
- суттєвих ознак особистості як педагогічного феномену, основних факторів, що впливають на її формування і розвиток;
- особливостей національної системи виховання, шляхів її реалізації у педагогічній практиці;
- специфіки процесів навчання та виховання як педагогічного явища, їх закономірностей, особливостей організації в різних типах освітніх закладів;
- принципів, форм, методів, засобів ефективного виховання підростаючого покоління;
- національної своєрідності виховного процесу в сучасному освітньому середовищі;
- сутності родинного виховання, його взаємозв'язок із суспільним вихованням;
- сутності дидактики як галузі педагогіки, що досліджує проблеми навчання;
- своєрідності навчання як виду пізнавальної діяльності, його суттєві особливості, закономірності та специфіку організації в різних типах освітніх закладів;
- принципів, форм, методів, засобів процесу навчання;

- чинників, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти підростаючого покоління;
 - принципів, форм, методів, засобів, механізмів процесу виховання;
 - напрямків, форм роботи, функцій класного керівника;
 - зміст основних державних документів, що стосуються системи освіти в Україні взагалі;
 - механізми використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання;
 - напрямки і засоби професійного самовдосконалення.
- та показати володіння **вміннями**:
- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;
 - аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються;
 - характеризувати наукові уявлення про закономірності освітнього процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень» в середині системи загальної середньої освіти та за її межами;
 - виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;
 - бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності;
 - оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання учнів;
 - користуватися елементами педагогічної техніки щодо керування своєю власною поведінкою та системою взаємодій «учитель-учень»;
 - користуватися основними шляхами та засобами професійного самовдосконалення;
 - оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;
 - зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес;
 - користуватися довідковими матеріалами, критично аналізувати матеріал згідно сучасних тенденцій розвитку загальної середньої освіти в Україні.
 - аналізувати та систематизувати процес розвитку освіти і виховання.

1. ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

1. Тема: Педагогіка в системі наук про людину

Поняття про педагогіку як науку. Предмет і завдання педагогіки. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки. Основні категорії педагогіки:

виховання, навчання, освіта. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Педагогіка партнерства в умовах нової української школи. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття про народну педагогіку. Джерела і складові частини народної педагогіки.

2. Тема: Методика науково-педагогічного дослідження

Сутність науково-педагогічного дослідження. Визначення змісту етапів здійснення педагогічного дослідження: проблема, тема, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, накопичення наукового матеріалу (експериментальне дослідження), висновки.

Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (теоретичні, емпіричні, експериментальні).

Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, вивчення результатів діяльності, опитування, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

3. Тема: Фактори й умови розвитку особистості учня

Поняття про особистість, індивідуальність. Процес розвитку особистості, біологічні та соціальні фактори розвитку особистості. Виховання як вирішальний чинник формування особистості.

Взаємообумовленість діяльності, спілкування та активності як необхідна умова розвитку особистості учня. Внутрішні й зовнішні рушійні сили процесу розвитку особистості. Особливості розвитку, соціалізації і формування особистості в умовах нової української школи.

4. Тема: Освітній процес як система і цілісне явище

Поняття про освітній, педагогічний, навчально-виховний процес: спільне та відмінне. Мета освітнього процесу в новій українській школі. Суб'єкти освітнього процесу нової української школи. Системність і цілісність як основні характеристики освітнього процесу. Особливості процесів виховання, навчання та розвитку особистості як складових освітнього процесу: цілі, завдання, зміст, форми і методи. Організація освітнього процесу на основі компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходу в новій українській школі.

5. Тема: Особливості педагогічної діяльності. Ідеал вчителя в історії педагогіки

Педагогічна діяльність як особливий вид соціальної діяльності. Педагог як суб'єкт освітнього процесу нової української школи. Вимоги до особистості вчителя нової української школи. Функції вчителя. Особливості педагогічної діяльності: специфіка об'єкту, мети, творчий, колективний характер, специфіка результату. Професійна компетентність сучасного педагога.

Суспільна зумовленість вимог до особистості вчителя. Ідеал вчителя в історії педагогіки.

6. Тема: Дидактика як галузь педагогіки

Предмет дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, знання, уміння, навички, компетентності, викладання, учіння. Функції процесу навчання: навчальна, розвиваюча, виховна.

Структурні компоненти процесу навчання: цільовий; стимулюючо мотиваційний; змістовий, діяльнісний, контрольньо-регулюючий, оцінно результативний. Структурні елементи викладання: планування, стимулювання, організація, контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів. Структура процесу учіння: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення (систематизація), закріплення (запам'ятовування), використання на практиці. Взаємозв'язок усіх елементів процесу навчання.

Рушійні сили процесу навчання.

7. Тема: Принципи навчання в історії педагогічної думки та на сучасному етапі

Сутність категорій «закономірності навчання», «принципи навчання». Визначення принципів навчання як вимог до організації та здійснення процесу навчання.

Характеристика сучасної системи дидактичних принципів та шляхи їх реалізації: принцип виховуючого навчання; принцип розвиваючого навчання; принцип науковості; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип наочності; принцип систематичності і послідовності; принцип цілеспрямованості (суспільної зумовленості); принцип активності та свідомості; принцип міцності знань; принцип індивідуального підходу у процесі навчання.

Принципи навчання в історії педагогіки.

8. Тема: Класно-урочна система, її переваги та недоліки

Поняття про форми організації навчання. Форми організації пізнавальної діяльності. Класно-урочна система навчання: переваги та не недоліки. Урок як основна форма організації навчального процесу класно-урочної системи. Дидактичні, психологічні, виховні та гігієнічні вимоги до уроку.

Роль і місце позаурочних форм навчання у формуванні мотивації та пізнавального інтересу в умовах класно-урочної системи.

9. Тема: Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти

Поняття про зміст освіти. Джерела змісту освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники та навчальні посібники.

Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти, його основні компоненти. Суспільна зумовленість змісту освіти. Оновлення змісту освіти згідно з Концепцією нової української школи, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Ключові компетентності нової української школи.

10. Тема: Методи, прийоми, засоби навчання

Сутність методів та прийомів навчання. Підходи до класифікації методів навчання. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання.

Поняття про засоби навчання, їх характеристика та використання в навчальному процесі. Інформаційно-комунікативні засоби навчання.

Академічна свобода та творчість педагога у виборі методів та засобів навчання в умовах нової української школи.

Вибір методів і засобів навчання в залежності від умов (мета уроку, зміст матеріалу, що вивчається, джерела інформації, навчальні можливості учнів).

11. Тема: Виховання в цілісному освітньому процесі

Сутність процесу виховання. Поняття про виховання як складову освітнього процесу. Особливості процесу виховання: цілеспрямованість, двосторонність, довготривалість та безперервність, варіативність результатів, багатofакторність.

Виховання на цінностях як орієнтир нової української школи. Мета виховання в новій українській школі – формування всебічно розвиненої особистості, патріота, інноватора.

Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій.

Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя.

12. Тема: Механізми, закономірності та принципи виховання

Механізми виховання як шляхи розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості в процесі засвоєння соціального досвіду. Механізми виховання, які складають основу розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості: ідентифікація, емоційне обумовлювання, наслідування, мотиваційне опосередкування, конформність, вживання в соціальну роль, підтримання внутрішньої узгодженості поглядів.

Закономірності процесу виховання і їх роль у визначенні норм, які регламентують структуру, зміст і методику організації виховання. Особливості принципів виховання. Загальні організаційні принципи виховання: цілеспрямованість виховання, суспільна спрямованість виховання, опора на позитивне у вихованні, природовідповідність у вихованні, особистісний підхід у вихованні, виховання у діяльності і спілкуванні, свідомість і активність учнів у процесі виховання, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й активністю школярів, виховання в колективі (створення виховуючого середовища), єдність педагогічних впливів (вимог), поєднання розумної вимогливості з повагою до особистості дитини.

Принципи національного виховання: гуманізація виховання, демократизація виховання, культуровідповідність виховання, етнізація виховання.

13. Тема: Формування свідомості особистості

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів виховання з групи методів формування свідомості.

Характеристика методів формування свідомості: розповідь, бесіда, диспут, дискусія, навіювання, приклад. Вимоги до ефективного використання окремих методів цієї групи.

14. Тема: Організація діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.

Характеристика методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки: громадська думка, створення виховуючих ситуацій, педагогічна вимога, вправи, привчання, створення ситуації успіху, морального вибору, проєкти. Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

15. Тема: Стимулювання поведінки і діяльності особистості

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи стимулювання поведінки і діяльності особистості виховання.

Характеристика методів стимулювання поведінки і діяльності особистості в умовах нової української школи згідно з принципами педагогіки партнерства, дитиноцентризму, особистісно-орієнтованого виховання.

Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

16. Тема: Організаційні форми виховної роботи. Позакласна та позашкільна виховна робота в сучасних умовах

Поняття про організаційні форми виховання. Поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної та позашкільної роботи з учнями.

Вимоги до організації та проведення класної години (години спілкування), етичної бесіди, диспуту, змагань, конкурсів, олімпіад та ін.

Заклади позашкільної освіти і основні напрями їх діяльності. Взаємозв'язок позакласної та позашкільної виховної роботи.

17. Тема: Соціальний розвиток особистості учня. Формування виховуючого середовища

Поняття про дитячий колектив, як засіб виховання. Вплив дитячого колективу на соціалізацію та формування особистості учня.

Поняття про динаміку згуртування учнівського колективу. Поняття про

актив. Органи самоврядування та лідер, як ознаки розвитку колективу. Роль і місце учнівського самоврядування в досягненні мети виховання.

Характеристика стадій розвитку колективу. Зміст та напрями діяльності педагога, щодо згуртуванню дитячого колективу на різних стадіях його розвитку. Фактори розвитку колективу.

Попередження негативних проявів поведінки окремих членів колективу (булінг, цькування, залякування).

18. Тема: Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Ідея розумового виховання в історії педагогіки

Поняття інтелектуального розвитку та розумового виховання. Завдання розумового виховання. Зміст розумового виховання.

Форми і методи формування пізнавально інтересу, наукового світогляду, ціннісного ставлення учнів до пізнання в процесі розумового виховання. Методика підготовки та проведення інтелектуальних ігор як КТС.

Зміст розумового виховання в історії педагогіки.

19. Тема: Духовний розвиток особистості. Моральне виховання

Поняття про духовність і духовний розвиток особистості, духовні цінності. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні.

Поняття про мораль та моральне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до себе та інших людей як провідні завдання морального виховання. Якості особистості в яких виявляється ціннісне ставлення до людей. Методика виховання в учнів загальнолюдських цінностей.

Технологія підготовки та проведення етичних бесід та дискусій (диспутів) у процесі формування духовних цінностей сучасних учнів.

20. Тема: Основи правового виховання

Зміст та завдання правового виховання. Методи, форми, засоби правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді.

Формування правосвідомості особистості, як провідне завдання правового виховання учнівської молоді. Цінності демократичного суспільства як зміст правового виховання. Традиційні та інноваційні методи правового виховання у новій українській школі. Зв'язок правового виховання з правовою освітою.

Превентивне виховання, як складова правового виховання.

21. Тема: Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці

Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Працелюбність як національно-культурна цінність. Трудова діяльність як важливий фактор цілісного фізичного, інтелектуального,

соціального та духовного розвитку особистості. Виховний потенціал трудової діяльності. Сутність і завдання трудового виховання. Моральні якості, що визначають ставлення до трудової діяльності.

Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

22. Тема: Система профорієнтації в сучасній школі

Поняття профорієнтаційної роботи. Зміст та структура профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. Профорієнтація в школі як організація і керівництво цілеспрямованою багаторічною діяльністю з формування в учнів готовності до свідомого професійного самовизначення та морально-психологічна підготовка до майбутньої професійної діяльності.

Врахування вимог ринку праці, потреб та інтересів учнівської молоді при виборі форм і методів профорієнтаційної діяльності з учнями.

Шляхи профорієнтації у навчальній, позакласній і позашкільній роботі.

23. Тема: Національно-патріотичне виховання у сучасній школі

Національна своєрідність виховання. Національно-патріотичне виховання як основний напрям виховання учнів, що відповідає нагальним вимогам і викликам сучасності та закладає основи для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Мета, завдання, принципи національно-патріотичного виховання відповідно до «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2022р.).

Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської Почуття патріотизму. Культура міжетнічних відносин.

Традиційні та інноваційні форми реалізації національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

24. Тема: Основи фізичного розвитку та формування ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Зміст фізичного виховання. Народно педагогічні та сучасні засоби фізичного загартування підростаючого покоління.

Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Методика виховання здорового способу життя дітей у сім'ї і школі.

Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність учнів.

25. Тема: Екологічне виховання

Поняття про екологічне виховання, його основні завдання. Зміст екологічного виховання (ціннісне ставлення до природи).

Екологічне виховання як складова духовної культури. Екологічна свідомість, екологічна культура, екологічна поведінка, екологічна відповідальність. Ціннісне ставлення особистості до природи як умова сталого розвитку суспільства, узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

Шляхи і засоби екологічного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Зв'язок екологічного виховання з екологічною освітою.

26. Тема: Духовний розвиток особистості. Естетичне виховання

Поняття про духовність і духовний розвиток, духовні цінності особистості. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні.

Поняття про естетичне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до мистецтва. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми і методи естетичного виховання. Мистецтво як основний чинник естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, фольклорі тощо.

27. Тема: Напрями і форми роботи класного керівника

Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Функції класного керівника: виховна, розвиваюча, організаторська, стимулююча, діагностична, соціальна, координаційна, методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями організаційно-педагогічної діяльності класного керівника: вивчення учнів, формування виховуючого колективу, координація педагогічних вимог учителів-предметників, налагодження педагогічної взаємодії з батьками і громадськістю.

28. Тема: Планування виховної роботи класного керівника

Планування як спільна діяльність класного керівника, учнів і дорослих щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне, оперативне, поточне. Структура плану. Форми планів.

29. Тема: Взаємодія сім'ї та школи

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Єдність виховних впливів сім'ї та школи. Основні принципи педагогіки партнерства в системі взаємодії вчителя та батьків учнів. Сучасні форми, методи ефективної взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді

Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості з організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, створенні умов для правильного сімейного

виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

Шляхи підвищення рівня педагогічної культури батьків. Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків з обміну досвідом, семінари-практикуми з відродження національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.).

30. Тема: Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні

Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки.

Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів освіти: Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту». Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка тощо.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В оцінці **теоретичних** знань випускників враховуються такі позиції:

- достатність обсягу знань;
- правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
- рівень володіння педагогічною теорією і логікою міркувань;
- рівень здійснення мисленнєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
- рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випускників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з педагогіки в конкретних педагогічних ситуаціях, моделювати педагогічний процес в навчальному закладі у різноманітних методах і формах роботи з учнями. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;
- грамотність аргументації;

- використання категоріального апарату.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання завдання з педагогіки
18-20 балів	Студент-випускник виявляє міцні, системні й глибокі знання з педагогіки, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
15-17 балів	Студент-випускник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
12-14 балів	Студент-випускник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень педагогіки, допускає помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить не чіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
1-11 балів	Студент-випускник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень педагогіки, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.

**за умови визначення іншої кількості балів на завдання з педагогіки запропонована кількість балів відповідного рівня змінюється пропорційно.*

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник / І. Д. Бех – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Бех Т. Д. Проблема методів виховання у сучасній школі. Т. Д. Бех //

- Педагогіка і психологія. – 1996. – № 4. – С. 136-140.
3. Богданова Г. Підготовка вчителів до формування в учнів життєвих навичок / Г. Богданова // Здоров'я та фізич. культура. – 2007. – № 9. – С. 6-7
 4. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / В. І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
 5. Воградова Т. В. Книга класного керівника / Т. В. Воградова. – Харків: Вид. група – Основа, 2006. – 128 с.
 6. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. (Альма-матер).
 7. Годецька Т. Нова українська школа на шляху вирішення проблеми булінгу [Електронний ресурс] / Т. Годецька // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2018. – № 3. – С. 69-77. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dslg_2018_3_12
 8. Дем'янюк Т. Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-метод. Посіб. – Суми: Видавництво «Антей», 2006. – 383 с.
 9. Довідник класного керівника в запитаннях та відповідях /авт.-упоряд. М. Є. Канцедал, О. М. Кравцова. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 384 с.
 10. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. / І. В. Зайченко. – К., «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
 11. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
 12. Закон України «Про повну загальну середню освіту» №463-IX від 16.01.2020 зі змін. та доповн. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
 13. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
 14. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб./ С.Г. Карпенчук. – 2-е вид., – К.: Вища школа, 2005. – 343 с.
 15. Книга класного керівника: Довідково-методичне видання / Упоряд. С. В. Кириленко, Н. І.Косарева. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 560 с.
 16. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О.О.Лаврентьєва, Н.І.Зеленкова. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. – 187 с.
 17. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154
 18. Коропатник М. М. Медійна та інформаційна грамотність – одна із важливих компетентностей, які має формувати нова українська школа:

- виклики інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / М. М. Коропатник // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. – 2017. – № 3. – С. 99-106. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2017_3_14
19. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібник / А.І. Кузьмінський, С.В. Омеляненко. – К., 2012. – 262 с.
 20. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник / М.В. Левківський. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
 21. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Лозова В.І., Троцько Г.В. – Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. – Х.: ОВС, 2002. – 400 с.
 22. Максимюк С. П. Педагогіка: Навчальний посібник / С. П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670 с.
 23. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник/ С. Г. Мельничук. – К.: Видавничий дім «Слово», 2012. – 288 с.
 24. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посіб. / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. – К.: Знання, 2012. – 262 с.
 25. Нісімчук А. С. Педагогіка: Підручник. – К.: Атіка, 2007. – 344 с.
 26. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібик Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
 27. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів: наказ... від 31.10.2011 р. № 1243 // Вихов. робота в шк.: наук.-метод. журн. 2011. – № 12. – С. 2-26
 28. Пащенко М.І. Педагогіка: навч. Посібник / М.І. Пащенко, І.В. Красноштан. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 228 с.
 29. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України – 2000. – №22. – С. 3-7.
 30. Радул В.В., Кравцова Т.О., Краснощок І.П. Педагогічна практика (виконання навчальної програми з педагогіки): навч.-метод. посіб. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. – 160 с.
 31. Соціально-педагогічний словник / За заг. ред. В.В. Радула.; Вид 2-е. – Харків: Мачулін, 2015. – 444 с.
 32. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
 33. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посб. Вид. 2-ге, випр., доп. / М. М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2007. – 560 с. (Альма-матер).
 34. Холковська І. Л. Організація діяльності класного керівника. / І.Л.Холковська, Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2010. – 194 с.
 35. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. для студ. вищих пед. навч.

закладів / В. М. Чайка. – К.: Академвидав, 2011. – 240 с.

36. Шиліна Н.Є. Педагогіка: [навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей] / Шиліна Н.Є. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. – 188 с.

37. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник / В. В. Ягупов. – Либідь, 2002. – 560 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.info-library.com.ua>
2. <http://eduknigi.com/>
3. <http://psi-help.com/storya-pedagogki.html>
4. <http://pulib.if.ua/book/217>
5. <http://osvita.ua/school>
6. <http://osvita.ua/school/teacher/3510/>
7. http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
8. http://ebooktime.net/book_346.html
9. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/Djurin/index.php
10. http://jorigami.narod.ru/PPcorner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_i_zbr.htm
11. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/ZNtNDR/2008_28/9.html

3. Питання з психології

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до виконання завдань з психології кваліфікаційного екзамену студентів-випускників Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, що набувають освітній ступінь «бакалавр».

Завдання з психології розроблені згідно з Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол №2 від 31.08.2020 р.; зі змінами (протокол №10 від 07.02.2022 р.); зі змінами, протокол № 6 від 28.11.2022 р.) на основі чинних навчальних програм з психології та мають на меті перевірку теоретичної і практичної підготовленості випускника до організації процесу виховання та навчання, орієнтованого на потреби і можливості конкретних учнів. Зміст завдань моделює умови практичної діяльності вчителя, вимагає застосування інтегрального професійного мислення, яке має психолого-педагогічну скерованість для ефективної реалізації завдань освітнього процесу. Завдання мають практичну спрямованість.

Об'єктами оцінювання завдань з психології на кваліфікаційному екзамені є компетенції з психології у межах вимог державних стандартів вищої освіти. Студенти-випускники своєю відповіддю повинні продемонструвати **знання**:

- ключових понять психологічної науки;

- сутності психіки й свідомості, їх функцій і структур, а також закономірностей психічного розвитку людини;
- психічних процесів, станів та властивостей людини, їх індивідуально-психологічних особливостей;
- структури особистості, її самосвідомості та джерел мотивації до діяльності;
- особливостей вікового розвитку особистості та організації освітнього процесу з урахуванням специфіки вікового розвитку учнів;
- ефективних способів психолого-педагогічного впливу та стратегій побудови конструктивної взаємодії з учнями в умовах організованого освітнього процесу;

та показати володіння **вміннями**:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;
- організовувати навчальний процес з опорою на розуміння закономірностей функціонування пізнавальних, емоційних та вольових психічних процесів учнів;
- організовувати освітній процес з урахуванням вікових особливостей розвитку розумових процесів та розвитку особистості учнів;
- обирати індивідуальний підхід до учня в навчальному та виховному процесах з урахуванням його особливостей темпераменту, рівня розвитку розумових процесів, особливостей самооцінки, вольової сфери, домінуючих мотивів та потреб;
- оперувати поняттями зон розвитку для здійснення навчального процесу у відповідності до закономірностей психічного розвитку;
- обирати стиль спілкування та управління відповідно до потреб та задач розвитку учнівської групи;
- оперувати психологічними механізмами учіння, навчання та виховання для вирішення завдань навчання і виховання школярів;
- обирати спосіб психолого-педагогічного впливу відповідно до вікових особливостей учнів, а також задач, потреб та рівня розвитку учнівської групи;
- застосовувати індивідуальний підхід до учня в процесі виховання;
- володіти психологічними методами діагностики рівня психічного розвитку школяра;
- розрізняти моделі та типи навчання відповідно до їх завдань і можливостей забезпечувати всебічний розвиток учнів;
- здійснювати рефлексію власних особливостей психічного розвитку, які сприяють або перешкоджають розвитку професійних здібностей і професійно важливих якостей учителя;
- обирати ефективні способи саморегуляції в напружених ситуаціях взаємодії з учнями, реалізовувати шляхи конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій в освітньому процесі.

1. ПЕРЕЛІК І ЗМІСТ ТЕМ

Тема 1. Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять.

Чуттєве та раціональне пізнання. Взаємозв'язок пізнавальних психічних процесів. Види відчуттів. Особливості сприймання. Види пам'яті: механічна, логічна, сенсорна, короткочасна, оперативна, довготривала. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування. Умови ефективного запам'ятовування.

Тема 2. Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання.

Мислення та уява: умови виникнення та розвиток в онтогенезі. Види мислення. Логічні операції. Види уяви. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів.

Тема 3. Увага.

Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості: внутрішня та зовнішня увага, мимовільна, довільна та післядовільна увага. Статичні та динамічні властивості уваги. зосередженість, стійкість, обсяг, переключення, розподіл уваги, неуважність, розсіяність уваги. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Тема 4. Емоції та почуття.

Поняття про емоційну (афективну) сферу психіки, її функції. Емоції, почуття, афекти, настрої, пристрасті, фрустрація. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини: зв'язок емоцій та потреб. Емоції та почуття, їх диференціація. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Види емоцій та почуттів. Регуляція негативних емоційних станів.

Тема 5. Воля.

Поняття про волю, вольове зусилля. Функції волі: спонукальна та гальмівна. Вольові дії: мимовільні, довільні, прості та складні. Структура складної вольової дії. Розвиток волі в онтогенезі. Проблеми розвитку та формування волі. Вольова саморегуляція.

Тема 6. Мотивація.

Внутрішня та зовнішня мотивація, її вплив на результат діяльності. Мотивація досягнення успіху та мотивація уникнення невдачі. Основні

причини низького рівня мотивації: відсутність розуміння смислу діяльності для себе та неадекватна самооцінка і страх невдачі. Вплив характеру взаємодії з дорослим на розвиток мотивації досягнення успіху або мотивації уникнення невдачі.

Тема 7. Особистість.

Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Психологічна структура особистості. Спрямованість особистості. Типи спрямованості. Самосвідомість та «Я-концепція» особистості.

Тема 8. Індивідуально-типологічні особливості особистості.

Характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Врахування темпераменту у вихованні зростаючої особистості. Структура характеру, основні риси типового характеру. Акцентуації характеру. Особливості виховання та формування характеру. Поняття про здібності. Прояв здібностей у діяльності людини. Класифікація видів здібностей.

Тема 9. Психічний розвиток і навчання.

Рушійні сили психічного розвитку. Види протиріч, що спонукають до розвитку. Фактори психічного розвитку. Психічний розвиток і навчання. Зони розвитку: актуального та найближчого. Поняття про вік та вікову періодизацію психічного розвитку.

Тема 10. Молодший шкільний вік.

Психологічна готовність дитини до навчання у школі. Загальна характеристика ситуації розвитку молодших школярів. Розвиток психічних процесів у молодшому шкільному віці. Формування особистості молодшого школяра. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 11. Підлітковий вік.

Загальна характеристика ситуації та особливостей розвитку підлітка. Криза тринадцяти років. Стосунки підлітків з однолітками та дорослими. Розвиток пізнавальних психічних процесів підлітків. Формування особистості підлітка. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Тема 12. Старший шкільний вік.

Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Розумовий розвиток у ранньому юнацькому віці. Особливості особистісного розвитку в ранньому

юнацькому віці. Криза 17 років. Врахування вікових особливостей старшокласників у навчанні та вихованні.

Тема 13. Основи психології учіння, навчання та виховання.

Психологічний зміст учбової діяльності. Структура учбової діяльності: мотивація, учбова задача, учбова дія, контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка. Проблеми мотивації учіння. Навчання та його психологічні механізми. Структура навчання. Види і форми навчання. Проблема неуспішності, її причини, шляхи подолання та попередження. Психологічні механізми виховання. Виховний вплив та його ефективність. Вікові особливості виховання. Індивідуальний підхід у вихованні.

Тема 14. Педагогічне спілкування.

Стили педагогічного спілкування. Шкільний конфлікт. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту. Шляхи попередження конфліктів. Стратегії конструктивного виходу з конфлікту. Булінг: стратегії подолання та профілактики.

Тема 15. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога.

Сутність педагогічної діяльності: мета, предмет, об'єкт, мотиви, продукт та результат педагогічної діяльності. Рівні продуктивності педагогічної діяльності. Професійно важливі якості педагога. Стили педагогічної діяльності. Професійне вигорання педагогів.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В оцінці **теоретичних** знань випускників враховується наступне:

- достатність обсягу знань;
- правильність, повнота, глибина, системність, міцність знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, явищами;
- рівень володіння теоретичними знаннями з психології та логіка міркувань;
- рівень здійснення мисленнєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;
- рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності.

Оцінювання **практичних умінь** студентів-випускників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання з психології в конкретних ситуаціях, моделювати організацію індивідуального та особистісного підходу в роботі з учнями, вибирати способи психолого-педагогічного впливу та прийоми взаємодії для конструктивного розв'язання

конфліктної ситуації; застосувати техніки та прийоми активізації розумових процесів, пізнавальної мотивації в навчальному процесі. В оцінюванні практичних умінь враховуються:

- повнота аналізу проблеми;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень щодо трактування проблематики завдання;
- грамотність аргументації;
- використання категоріального апарату.

Кількість балів*	Критерії оцінювання виконання завдання з психології
18-20 балів	Студент-випускник виявляє міцні, системні й глибокі знання з психології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює психологічні явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
15-17 балів	Студент-випускник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих психологічних явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює психологічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
12-14 балів	Студент-випускник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень психології, допускає помилки під час пояснення окремих психологічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює психічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить нечіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
1-11 балів	Студент-випускник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень психології, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження); допускає суттєві помилки під час пояснення психічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.

**за умови визначення іншої кількості балів на завдання з психології запропонована кількість балів відповідного рівня змінюється пропорційно.*

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН МО України, 1998. – 204 с.
2. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Каравела, 2006. – 344 с.
3. Вікова психологія / Під ред. Г.С.Костюка. – К.: Рад. школа, 1976. – 272 с
4. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. Посібник. – К.: Либідь. 2005. – 400 с.
5. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс [текст] навч. посіб. / Т.В. Дуткевич. – К: Центр учбової літератури, 2016. 388с.
6. Іонов І.А. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД): навчальний посібник / І.А Іонов, Т.Є. Комісова, А.В. Мамотенко, С.О. Шаповалов, Сукач О.М., Теремецька Н.Ф Катеринич О.О. – Х.: ФОП Петров В.В., 2017. – 143с.
7. Клочек Л.В., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Курс лекцій. Для студентів спеціальності 014. Середня освіта. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021. – 220 с.
8. Клочек Л.В., Мельничук С.К., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Інформаційно-методичні матеріали для майбутніх учителів. – Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021.
9. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
10. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: [В 2 т.]. – К.: Форум, 2002.
11. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2019. – 302 с.
12. Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навч. Посібник. – К.: Академвидав, 2007. – 427 с.
13. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
14. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
15. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
16. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – Київ «Центр учбової літератури», 2012. – 168 с.
17. Усе про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 207 с.

Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Бібліотека гуманітарних текстів «Аудиторіум». <http://www.auditorium.ru>

2. Бібліотека гуманітарного Інтернет-університету. <http://www.i-u.ru/biblio>
3. Відкрита електронна бібліотека. <http://orel.rsl.ru>
1. Булінг у школі: чому українські діти такі жорстокі? <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44425003>
2. Кондратенко Л.О. Психологія первинної шкільної неуспішності: монографія/ Кондратенко Л.О. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 488 с. http://lib.iitta.gov.ua/709374/1/kondratenko_kniga_488str.pdf
3. Перевірте роботу вашого мозку за кілька секунд. http://tsikavapsyhologiya.blogspot.com/2015/01/blog-post_24.html
4. Протидія булінгу. <http://ilt.multycourse.com.ua/ua/page/22/103>
5. Психологічні причини неуспішності <https://osvita.ua/school/method/psychology/3482/>
6. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності: що потрібно знати батькам і вчителям. <https://nus.org.ua/view/rozlad-defitsytu-uvagy-ta-giperaktyvnosti-shho-potribno-znaty-batkam-i-vchytelyam/>
7. Тест онлайн на визначення домінуючої півкулі і стилю навчання <https://psyttests.org/cognitive/solatN-run.html>
8. Чути себе: як боротись з професійним вигоранням у вчителів. <https://nus.org.ua/articles/chuty-sebe-yak-borotys-z-profesijnym-vygorannyam-u-vchyteliv/>
9. Як подолати дитячий негативізм? <https://dnz15pazlik.vn.ua/blog/yak-podolaty-dytyachyy-negatyvizm-slova-yakymy-varto-zaminyty-zvychni-zauvazhennya-v-storonu>
10. Як перевірити, чи готова дитина до школи. <https://nus.org.ua/view/yak-pereviryty-chy-gotova-dytyna-do-shkoly/>

